

Seksualpolitik for Hørningskolen

Seksualpolitikken for Hørningskolen tager udgangspunkt i skolens værdier og pædagogiske fokuspunkter. Seksualitet definerer vi, som WHO gjorde det i 1986:

Seksualitet er en integreret del af ethvert menneskes personlighed.

Den er et basalt behov og et aspekt af det at være menneske, som ikke kan adskilles fra andre aspekter i livet. Seksualitet er ikke synonymt med samleje. Det handler ikke om, hvorvidt vi har orgasme eller ej, og endelig er det ikke summen af vort erotiske liv. Dette kan være en del af vor seksualitet, men behøver ikke at være det. Seksualitet er så meget mere. Det er, hvad der driver os til at søge efter kærlighed, varme og intimitet. Den bliver udtrykt i den måde, vi føler, bevæger os på, rører ved og bliver rørt ved. Det er ligeså meget dette at være sensuel, som at være seksuel. Seksualitet har indflydelse på vore tanker, følelser, handlinger og samhandlinger, og derved på vor mentale og fysiske helse. Og da helse er en fundamental menneskeret, så må også seksuel helse være en basal menneskeret.

(T. Langfeldt & M. Porter (1986): Sexuality and family planning. Report of a consultation and research findings. WHO)

I forbindelse med udviklingen fra barn til voksen vil det unge menneske blive påvirket af de ændringer, der sker i kroppen og psyken. De seksuelle lyster begynder at manifestere sig, men i de fleste tilfælde formår den almindelige unge at kanalisere seksualiteten ind i de socialt acceptable rammer. For Hørningskolens elever kan udviklingen som følge af elevernes handicaps forløbe anderledes, og derfor kan der være brug for en særlig pædagogisk indsats fra lærere og pædagoger. En indsats som hjælper den unge til at udvikle sin seksualitet på en måde, der ikke er til gene for andre men til glæde for den unge. De pædagogiske overvejelser og strategier vedrørende seksuelle forhold beskrives i de årlige handle-udviklingsplaner, og forældrene inddrages på denne måde.

Eleverne skal have mulighed for at udvikle en naturlig interesse for sit eget og det modsatte køn, med den overvågning, der er nødvendig for at sikre, at ingens grænser bliver overskredet.

I al vores arbejde om seksualitet udviser vi respekt for hver enkelt elevs grænser, kultur, religion og følelser. Vi agerer ud fra kendskab til den enkelte elevs personlighed, diagnose og alder.

På skolen, som er et offentligt rum, gør vi følgende:

- Lærer eleverne adfærd som er socialt acceptabel i det offentlige rum
- Lærer eleverne, hvad der hører til i det private rum (f.eks. onani) og i det offentlige rum.
- Lærer eleverne at mærke egne følelser og egne private grænser
- Inddrager forældrene – bl.a. via de årlige handle-udviklingsplaner
- Inddrager sundhedsplejersken i det omfang, det er relevant
- Henter hjælp udefra eller fra andre internt på skolen, hvis vi ikke føler os kompetente nok, eller hvis vi vurderer at vore elever ville have bedre af at tale med en af det andet køn/anden alder eller lign.

Seksualitet eleverne imellem

Overordnet definition:

Hørningskolen er et offentligt sted, og målet er således, at eleverne lærer socialt accepteret adfærd i det offentlige rum. Derfor:

- har eleverne ikke seksuelle aktiviteter på skolen
- er elever kun afklædte på steder eller i situationer, hvor det er påkrævet. Om sommeren har eleverne f.eks. altid badetøj på under vandlege på legepladsen
- taler eleverne et pænt sprog uden seksuelle undertoner

Den overordnede definition udtrykkes i enkle regler for eleverne, så eleverne ikke er i tvivl.

Etiske retningslinjer:

Personalet har pligt til at sørge for, at eleverne ikke lider overlast. Det betyder, at nogle elever skal støttes og hjælpes til at lære, hvor grænserne går – fysisk og verbalt – mens andre skal afskærmes. Når en medarbejder er i tvivl, tages spørgsmålet op på førstkommende teammøde. Derefter kontaktes ledelsen samme dag eller dagen efter.

Regler for eleverne:

Man taler pænt på Hørningskolen.

Man har tøj på i skolen, undtagen når man er på toilettet eller i bad.

Man skal sige nej, hvis der er noget, man ikke vil være med til. Og man skal rette sig efter, når en anden siger nej.

Forholdet mellem medarbejdere og elever

- Vi udviser respekt for hver enkelt elevs grænser, kultur, religion og følelser. Vi agerer ud fra kendskab til den enkelte elevs personlighed, diagnose og alder.
- Elevernes seksualitet diskuteres kun af de personer, der er tæt på eleven i hverdagen.
- Når en medarbejder hjælper en elev på toilettet eller i omklædningsrummet, skal døren stå på klem eller være lukket men ulåst (jvf. punkt 1).
- Har man som medarbejder mistanke eller viden om, at der er foregået grænseoverskridende adfærd overfor et barn, **skal** man straks gå til Hørningskolens ledelse. Bemærk at Skanderborg Kommune har en plan: "Beredskab og handlevejledninger – ved viden eller mistanke om overgreb mod børn og unge", man som ansat i kommunen er pligtig til at kende og følge. Planen findes på Skanderborg Kommunes hjemmeside på følgende link: <http://www.skanderborg.dk/Borger/B%C3%B8rn-og-unge/Hj%C3%A6lp-til-b%C3%B8rn-og-familier/Beredskab-b%C3%B8rn-og-unge.aspx>
- Ledelsen **skal** også straks kontaktes, hvis man som medarbejder selv føler sig mistænkt, eller hvis man mistænker et barn for at udøve grænseoverskridende seksuel adfærd over for et andet barn eller en medarbejder.

Seksualundervisning

Hørningskolens seksualundervisning tager udgangspunkt i Undervisningsministeriets faghæfte nr. 21: Fælles Mål 2009, sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab. Heri udtrykkes følgende formål med undervisningen:

Stk. 1:

Formålet med undervisningen i sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab er, at eleverne tilegner sig indsigt i vilkår og værdier, der påvirker sundhed, seksualitet og familieliv. Eleverne skal opnå forståelse af den betydning, seksualitet og familieliv har for sundhed samt samspillet mellem sundhed og miljø.

Stk. 2:

Undervisningen skal knyttes til elevernes egne oplevelser, erfaringer og begreber for at medvirke til udvikling af engagement, selvtillid og livsglæde, samt støtte den enkelte i udvikling af egen identitet i samspil med andre. Undervisningen skal endvidere medvirke til, at eleverne opnår erkendelse af egne grænser og forståelse for andres

Stk. 3:

Undervisningen skal i enhver henseende bidrage til, at eleverne udvikler forudsætninger for, at de i fællesskab med andre og hver for sig kan tage kritisk stilling og handle for at fremme egen og andres sundhed.

Som alle andre læseplaner for Hørningskolens undervisning er læseplanen for seksualundervisning udtrykt i følgende trin-model:

Trin 1	Trin 2	Trin 3
<p>Sundhed efter Hørningskolens principper.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mad og måltider • Kroppen • Motion/bevægelse • Hygiejne • Renlighed • Søvn <p>Personlig følelsesmæssig udvikling</p> <ul style="list-style-type: none"> • De 7 følelser (Trin for trin) • Emne om mig selv, udvikling af egen identitet. • Hvad gør mig selvglad/ked af det. • Selvtillid, selvværd <p>Relationer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Min nære familie • Hvad gør andre glade/ked af det • Venskaber, også på tværs • Drenge- og pigeroller <p>Seksualitet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kroppens udseende • Bevidsthed om forskellige kønnene imellem • Kropssprog 	<p>Sundhed efter Hørningskolens principper.</p> <p>Undersøge den daglige livsstils betydning for sundhed.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kost og motion • Hygiejne • Søvn <p>Personlig følelsesmæssig udvikling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kende og forstå egne følelser • lytte til egen krop og dens reaktioner • Afkode andres grænser • Aflæse reaktioner • Undersøge følelsers udtryksformer • Empati • Tolerance <p>Relationer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Familie og familieroller • Omsorg for andre • Kende betydningen af godt venskab • Kønsroller og deres betydning <p>Seksualitet</p> <p>Præpubertet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kende til fysiske og psykiske forandringer <p>fra barn til voksen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kropssprog • Menstruation • Sansning • Egne grænser og ansvar 	<p>Sundhed efter Hørningskolens principper.</p> <p>Forstå den daglige livsstils betydning for sundhed.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ernæring og motion • Hygiejne og søvn • Tobak og alkohol • Narkotika/rusmidler <p>Personlig følelsesmæssig udvikling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbejde med egne og andres styrkesider. • Aflæse og begrunde følelsesmæssige reaktioner. • Accept af egen krop og følelser. • Empati og tolerance • Selvtillid, selvværd, ligeværd <p>Relationer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Familieformer og sociale netværk • Etablere og vedligeholde venskab • Diskutere kønsroller og deres betydning. • Kulturelle forskelle <p>Seksualitet</p> <p>Pubertet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fysiske og psykiske forandringer • Sansning, lyst, forelskelse, kærlighed • Egne og andres grænser og ansvar. (overgreb) • Kropssprog • Prævention, graviditet, abort. • Seksuelle sygdomme • Anden seksualitet

Til seksualundervisningen er knyttet en del materialer. Nedenstående er ment som en inspirationskilde:

Undervisningsmaterialer til seksualundervisning på Hørningskolen

Materialer for elever på specialskoler:

Kys frøen

<http://www.sus.dk/wp-content/uploads/kys-froen.pdf>

Et idekatalog til seksualundervisning på specialskoler for børn og unge med funktionsnedsættelse – med fokus på elever med etnisk minoritetsbaggrund.

Til gratis download som pdf-fil. Det er en **GULDGRUBE** af konkrete forslag og idéer – også til materialer.

På vej til voksen

www.loet.dk/?aid=2

PÅ VEJ TIL VOKSEN...

- et undervisningsmateriale til seksualundervisning af unge

360 kr. pr. sæt. Rabat ved 5 og 10 sæt.

Gennem de seneste årtier er det blevet mere og mere accepteret at personer med psykisk udviklingshæmning:

- har ret til at udtrykke deres seksuelle behov
- har ret til og behov for særlig tilrettelagt seksualinformation
- har ret til muligheden for at foretage ansvarlige valg omkring sexliv efter eget ønske og evne

For at disse rettigheder kan blive udlevet i konkret handling kræver det støtte og vejledning fra omgivelsernes side - og hvordan gør vi det ?

PÅ VEJ TIL VOKSEN...

- er et undervisningsmateriale målrettet til personer med psykisk udviklingshæmning og alle i netværket.
- sigter på at øge og udvikle selvagtelse og beslutningsevne i forbindelse med spørgsmål om sexualitet, samliv, prævention og sikker sex.
- omhandler ikke kun de fysiske aspekter af sexuel udvikling, seksuelle aktiviteter fra onani til samleje, prævention, graviditet og fødsel, men omfatter også samliv, seksuelt misbrug, hygiejne, sikker sex og seksuelt overførte sygdomme herunder AIDS.

- er tilrettelagt sådan, at forældre og hjælpepersoner ud fra fotos og illustrationer kan tale med den unge om netop det seksuelle aspekt, der optager den unge.
- består af undervisningsvejledning på 96 sider, 31 plancher med 75 fotos og 33 plancher med over 100 illustrationer.
- Undervisningsvejledningen er tilrettelagt for forældre, pædagoger, lærere, og andre hjælpepersoner og indeholder rammer, strategier, metodeanvisninger og forslag til øvelser.

Foto- og illustrationsplancherne viser bl.a.:

- den kropslige udvikling fra barn til voksen
- forskelligheder med hensyn til udseende
- personlig hygiejne.
- seksuelle handlinger med og uden partner
- brug af kondom.
- samlejestillinger.
- familie- og kønsroller
- graviditet og fødsel
- seksuelt misbrug.
- seks sygdomme.

Udkørende undervisning fra Sex og Samfund

www.sexogsamfund.dk/Default.aspx?ID=29405

Seksualundervisning af elever med særlige behov

Gratis i Københavns Kommune. Men ellers henvendelse til Sex og Samfund: rhj@sexogsamfund.dk

Sex & Samfund har stor erfaring med ung-til-ynge seksualundervisning af grupper af unge med særlige behov (f.eks. med diagnoser som ADHD, Autisme Spektrum Forstyrrelser og lignende). Sex & Samfund har et specialunderviserkorps, der er særligt uddannet til at varetage specialundervisning.

Denne type opgave kan kræve ekstra forberedelse forinden undervisningen, kontakt sekretariatet for at høre nærmere.

Tilbuddet henvender sig bl.a. til

Specialskoler
 Specialklasserækker
 Dagbehandlingstilbud
 Behandlingshjem

Om specialunderviserkorpset

Korpset har særlige kompetencer, såvel teoretisk som praktisk, i relation til seksualundervisning, specialpædagogik, specialundervisning og inklusion. Alle specialundervisere har erfaring med undervisning af specialklasser i Sex & Samfund regi og/eller gennem erhvervs erfaring som undervisere på specialskoler.

Specialunderviserens faglige baggrunde er som f.eks. lærerstuderende med linjefag i specialpædagogik, psykologistuderende eller sygeplejerskestuderende.

Om Sex & Samfunds supplerende seksualundervisning

Vi tilstræber at tilpasse vores tilbud ved at organisere undervisningen og tilpasse kommunikationen samt øvelserne ud fra den enkelte gruppes/klases behov. Samtidig efterstræbes det at følge Sex & Samfunds overordnede principper for god seksualundervisning, samt at gøre undervisningen så inkluderende og så tæt på normalundervisningen som muligt.

Følelser og fornemmelser – et spil

<http://spektrumshop.dk/shop/foelelser-og-fornemmelser-178p.html>

Spillet Følelser og fornemmelser på spil er et seksualspil for unge med socialkognitive vanskeligheder i 13-18 årsalderen.

Spillet er udviklet af Rikke Loch, Finn Østergaard, Verner Kongsted, Karina Cilleborg Hansen og Thue Sommer. Det koster 150 kr.

Følelser og fornemmelser på spil er udviklet med det formål at lave et spil, som kan give ovennævnte målgruppe viden omkring deres egen seksualitet samt at introducere alternative metoder i seksualundervisningen. Spillet kombinerer konkurrence, humor og læring i en dyst om viden om unges adfærd, prævention og seksualitet.

Spillet er et let tilgængeligt arbejdsredskab, der giver underviseren nye undervisningsmuligheder. Det kombinerer viden om de unges seksuelle adfærd med generelle fakta om seksualitet, prævention og kønssygdomme.

Følelser og fornemmelser på spil kan ikke erstatte seksualundervisningen, men det er et underholdende og sjovt supplement til denne. Spillet åbner for mange diskussioner og underviseren kan undervejs i spillet gøre sig ideer om elevernes vidensniveau. Spillet er udgivet i et samarbejde mellem Landsforeningen Autisme, Langagerskolen og Videnscenter for Autisme.

Kroppens mangfoldighed

<http://www.bedresexualundervisning.dk/Default.aspx?ID=28884>

(Materialer til gratis download fra Sex og Samfund). Et billedmateriale, der viser kroppens mangfoldighed. Materialet er en samling af billeder med nøgne kroppe til brug i seksualundervisning eller anden undervisningssammenhæng.

Billederne illustrerer hvor forskellige kroppens dele ser ud fra person til person og viser derved kroppens mangfoldighed. I billedmaterialet findes i alt 28 forskellige billedark. De første 10 ark indeholder billeder af forskelligt udseende bryster, mandlige og kvindelige numser og kønsdele. Disse er både tilgængelige i farve og i sort/hvid. Disse efterfølges af 18 ark med store billeder af både kvinde- og mandekroppe i sort/hvid. Alle ark kan frit tilvælges eller fravælges efter behov, således at billederne tilpasses elevernes behov og niveau.

Hvordan bruger du materialet?

Arkene kan anvendes i forbindelse med undervisningsøvelser fra Sex & Samfunds undervisningsmateriale, eller som supplement til forskellige andre undervisningsmaterialer inden for seksualundervisning. Arkene kan bruges om udgangspunkt for fælles dialog og diskussion om eksempelvis: udseende, kropstype, kropsidealer, kropsudsmykning, kropsidentitet og livsstilsvalg.

Arkene kan udleveres som print til eleverne enkeltvis eller i grupper, så de kan kigge, snakke og diskutere mangfoldigheden af forskellige menneskers krop og udseende. Billederne kan printes i sort/hvid eller farve og bruges i forskellige kreative sammenhænge. De kan klippes til collager, hænges op, farvelægges osv.. Det er også muligt at bearbejde billederne i et billedredigeringsprogram, som eksempelvis Photoshop, så eleverne kan erfare hvordan man kan ændre kroppens udseende ved hjælp af en computer.

En blog om unge, handicap og seksualitet.

<http://www.ingenbarrierer.blogspot.dk/>

Materialer for elever fra 0.-3. klasse

Materialer og Ideer til seksualundervisning i 0. – 3. klasse

Ud fra følgende udtalelser, fundet i en artikel på nettet under www.seksualpolitik.dk har jeg listet materialer og ideer op.

Kim Steimle Rasmussen:

Det er vigtigt med seksualvejledningen at starte allerede fra **børnehaveklassen**.

Man kan starte med:

Hvad er en dreng/pige? Hvem er jeg? Hvornår ved jeg, når jeg er glad/sur?

Hvad kan jeg lide af mad/ikke lide?

Børnene skal tidligt lære at mærke efter og kunne sige til og fra.

Hvem giver man knus?

Hvordan kan man se på den anden, at vedkommende kan lide/ikke lide, det jeg gør?"

For mange elever på specialskoler gælder, at hvis de skal lære noget, skal man starte fem år før. For der skal mange gentagelser til.

Kim Steimle Rasmussen fortæller, at man blandt andet kan lave en cirkel-øvelse på, hvor tæt forskellige mennesker må komme, og hvordan børnene og de unge kan sige fra, hvis andre mennesker kommer for tæt på.

Konkrete materialer:

- Krops-puslespil (fra Belduce) (vi har dem i huset-3 forskellige slags)
- Bogen om mig selv (fra kræftens bekæmpelse)
- "Garmans hemmelighed" af Stig Holen
- Totte og Lotte
- Alfons og Milla

Hjemmesider:

[http://www.emu.dk/gsk/fag/nat/emner til aarsplanen fase1/kroppen fase1/](http://www.emu.dk/gsk/fag/nat/emner%20til%20aarsplanen%20fase1/kroppen%20fase1/)

Der er mange videre links på denne side.....!

Ideer:

- Pædagogisk massage
- Madpyramiden
- Kat-kassen
- Fuld-krops-tegninger
- Krops/ansigts-collager

Materialer for elever fra 3-10. klasse

Undervisningsmateriale:

Seksualundervisning skal være med til at støtte elevernes udvikling af selvværd, tro på sig selv, empati og anerkendelse af andre. Endvidere er det vigtigt at børn og unge kender til puberteten, og hvad det/ der medfølger at komme i puberteten. Undervisningen skal som udgangspunkt gøre det "lettere" for børn og unge at "klare" sig gennem puberteten!

Der findes **masser** af undervisning på internettet. Som udgangspunkt kan man fint bruge div. gratis hjemmesider til seksualundervisning, men det kan til nogle specifikke emner være en god idé med en gæstelærer (dette er som regel ikke gratis).

Her er lidt forslag til nogle brugbare hjemmesider:

<http://www.bedreseksualundervisning.dk> og <http://www.sexogsamfund.dk>

Disse hjemmesider er "meget store", og rummer undervisningsforslag til rigtig mange emner.

Der er forslag til øvelser, og mulighed for at bestille undervisning (dette er dog ikke gratis, men kan være en god idé til forskellige emner).

<http://www.libresse.dk/til-larere-og-foraldre/til-larere-og-sundhedsplejersker/>

Flere gode pjecer til gratis download. F.eks. pjece til piger omkring menstruation ("Den lille Røde"), Sex ("Den første Gang"), og mange flere.

<http://www.migogminkrop.dk/>

En hjemmeside med små film, quiz'er osv.

<http://www.praeventionsguide.dk>

Hjemmeside med alt om prævention.

<http://www.beinggirl.dk/main/home.php>

Hjemmeside om at være en pige og alt hvad dette bringer med sig! J

<http://sexfordig.dk/>

små videoer med kendte om forskellige seksuelt relaterede emner.

<http://www.mybody.dk/>

En hjemmeside om at være teenager. Div. quiz'er, spørgsmål, brevkasser osv.